

В. В. Гоцуляк (Черкаси), А. Г. Морозов (Черкаси)

Другі Всеукраїнські наукові читання «Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку»

19 квітня 1992 р. в Черкасах відбулися другі наукові читання «Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку». Цього разу її організаторами були Інститут історії України АН України та Черкаський педагогічний інститут.

Вступним словом читання відкрив д-р іст. наук, заст. директора Інституту історії України В. А. С м о л і й. Він підкреслив необхідність подальшого глибокого і багатогранного дослідження конструктивної ролі козацтва в різних сферах історичного розвитку України, у формуванні української середньовічної державності та відмітив наявність величезного кола питань, які ще чекають свого розв'язання і досконального наукового висвітлення.

Проблемам сучасного господарського стану Черкащини у їх взаємозв'язку із збереженням та вивченням пам'яток історії часів козащини присвятив свій виступ заст. голови адміністрації представника Президента України в цій області О. М. Д у б о в и й.

До програми читань було внесено понад 30 доповідей і повідомлень. Їх автори представляли науково-дослідні і навчальні заклади Києва, Дніпропетровська, Полтави, Кам'янця-Подільського, Чернігова, Рівного, Черкас.

З доповіддю «Роль українських гетьманів у боротьбі за суверенітет і державність України» виступив д-р іст. наук, проф. В. О. З а м л и н с ь к и й (Київ). Він розкрив діяльність цілої низки історичних осіб, яких у роки Визвольної війни середини XVII ст. затулила собою постать Богдана Хмельницького. Своїми спостереженнями й узагальненнями з приводу взаємовідносин двох протилежних за своїми цілями історичних осіб — князя Яреми Вишневецького та Богдана Хмельницького поділився з учасниками зібрання д-р іст. наук, проф. Л. Г. М е л ь н и к (Київ). Цікаві факти, пов'язані з початком складання внутрішнього національного ринку навів д-р іст. наук, проф. І. Г. Ш у л ь г а (Вінниця) у доповіді «Пристосування козацьких господарств до потреб ринку». Жваве обговорення викликало, зокрема, його твердження про те, що Визвольна війна середини XVII ст. являла собою буржуазну революцію. Канд. іст. наук П. А. Г о р і ш н и й (Київ), як і на перших читаннях, ознайомив науковців з результатами археологічних досліджень місць козацької слави та гетьманського замку в Чигирині.

Консолідуючій ролі Середнього Подніпров'я у формуванні українського козацтва було присвячене повідомлення канд. іст. наук А. Ю. Ч а б а н а (Черкаси), який детально обгрунтував висунуті ним положення і підкреслив важливе значення козацтва Черкаського краю у становленні української державності того часу. Становлення й еволюцію Ради та її значення в житті українського козацтва до середини XVII ст. висвітлив канд. іст. наук В. О. Щ е р б а к (Київ), який відзначив при цьому важливість з'ясування ступеня сформованості й розвитку цієї форми державності. Територіальні межі держави

Б. Хмельницького та етапи її формування розкрив канд. іст. наук О. І. Гуржій (Київ).

Канд. іст. наук І. С. Стороженко (Дніпропетровськ) розповів про дослідження військової доктрини козацької держави, її стратегії і тактики. Зміст проекту Задніпровської козацької держави, що належав Йосипу Верешинському, а також політичні та правові аспекти згаданого документа проаналізував у своєму виступі канд. іст. наук П. М. Сас (Київ). Він підкреслив, що в той час козацтво було неготовим до прийняття такої ідеї. Грунтовне повідомлення «Південна Русь і половецький Степ у політичній діяльності Галицько-Волинського князя Романа Мстиславовича» представив канд. іст. наук О. Б. Головко (Київ).

З оглядом праць зарубіжних дослідників зовнішньополітичної діяльності Б. Хмельницького виступив канд. іст. наук В. І. Цибульський (Рівне), який проаналізував розвідки переважно сучасних авторів. «Економічний потенціал українських земель у часи творення української козацької держави» — тема повідомлення канд. іст. наук А. Г. Морозова (Черкаси).

В. І. Гром (Рівне) спинився на питанні про історіографію передумов Хмельниччини як національної революції, наголосивши на існуванні для українських дослідників певних труднощів при роботі в зарубіжних архівах. Науковці Черкаського педінституту проф. М. Р. Шамрай, кандидати іст. наук О. І. Тітов, Р. К. Бутенко, Л. Д. Статі, В. В. Гоцуляк, кандидати філол. наук М. І. Гончар та В. Г. Поліщук у своїх виступах порушували різноманітні питання, пов'язані з історією козащини, особливостями її вивчення студентами. Привернули увагу також виступи кандидатів філол. наук С. А. Кітрової «Покрова — храмове свято запорозьких козаків», Ф. А. Непійводи «Літописи як достовірне джерело» і канд. іст. наук С. А. Кисіль «Культура та козацтво».

Підбиваючи підсумки читань, В. А. Смолій відзначив плідність проведеної роботи і зацікавленість, з якою проходило обговорення доповідей та повідомлень. Він запросив учених — учасників цього заходу — взяти участь у підготовці статей до щорічника «Середньовічна Україна» та висловив пропозицію зробити наукові читання в Черкасах традиційними.

Н. О. Терентьєва (Київ)

Наукова конференція «Греко-російсько-українська культурна спільність: тисячоліття її формування»

30—31 травня в Донецьку відбулася наукова конференція «Греко-російсько-українська культурна спільність: тисячоліття її формування». Вона була організована Спільнотою греків України. В роботі конференції взяли участь викладачі вищих і середніх навчальних закладів, учені, студенти з Києва, Москви, Львова, Одеси, Слов'янська, Сімферополя, Воронежа та інших міст Росії і України, а також представники громадськості Донецька.

Відкриваючи конференцію, голова Спільноти греків України, д-р філол. наук, проф. І. О. Ялі зазначив, що вивчення взаємозв'язків народів України, Росії та Греції становить значний науковий інтерес, дає змогу простежити типологічну спільність культурних процесів у Європі.